

DE REDACTIE PRIVAAT

VERKOKERING VAN HET PRIVAATRECHT

door

W. VAN GERVEN

Men zegt (terecht) dat ons maatschappelijk bestel verzuild is en onze administratie verkokerd, m.a.w. opgedeeld in zuilen of kokers waar-tussen weinig of geen communicatie mogelijk is. Ik heb de indruk dat wij nu volop geconfronteerd worden met de verkokering van het privaatrecht, althans van wat ik (als docent van dat college: uiter-aard) als het koninginnestuk van het privaatrecht beschouw: het verbintenissenrecht.

De rechtstreekse aanleiding voor deze indruk is de onlangs uitgevaardigde en binnenkort in werking tredende nieuwe Handelspraktijken-wet van 14 juli 1991. Deze wet bevat „algemene bepalingen betref-fende de verkoop van produkten en (het verstrekken van) diensten aan de consument” (hoofdstuk V) en daarnaast ook bepalingen in verband met bijzondere (agressieve) verkoops- of dienstverlenings-technieken, welke ten aanzien van het algemene contractenrecht afwijkende regelingen inhouden. In wezen hebben zij tot gevolg dat voor een zeer belangrijke categorie van contracten, nl. degene die met een consument worden gesloten, regelingen en voorzieningen worden getroffen die essentiële onderdelen van het contractenrecht raken zoals regelen inzake de geldigheid van partijbeslissingsclausules, van exoneratie-, vrijwarings- en schadebedingen, evenals regelen inzake aanbod en aanvaarding, gekwalificeerde benadering en nietigheid(1). Deze regelingen en voorzieningen die via een bijzondere rechtsproce-dure, de vordering tot staking, kunnen worden afgedwongen, gelden naast en vaak onverminderd de gemeenrechtelijke regelingen die in het B.W. zijn opgenomen of in de jurisprudentie (en de rechtsleer) werden ontwikkeld. Bij gebreke aan een duidelijke aflijning van het toepassingsgebied van deze bijzondere regelingen ten aanzien van de

(1) Daarover DIRIX, E., „Bezwarende bedingen”, bijdrage aan de studiedag over De Nieuwe Wet Handelspraktijken, gehouden te Leuven op 15 en 16 november 1991 (verslagboek) (ter plaatse); zie ook FAGNART, J.L., „Le projet de loi sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur”, *T.H.B.*, 1991, blz. 258 e.v.

algemene, staat het nog maar eens aan de rechtbanken om de grenslijnen vast te leggen — en dan maar klagen over de achterstand van het gerecht.

De Handelspraktijkenwet van 14 juli 1991 is maar één exponent, zij het een heel betekenisvolle, van de verkokering van het verbintenisrecht. In een vorig Redactie Privaat wees BOCKEN op de versnippering, o.m. ingevolge de invoering van de Wet van 27 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor produkten met gebreken, van het contractueel en buitencontractueel civiel aansprakelijkheidsrecht⁽²⁾.

Voorzeker, het fenomeen dat hele stukken van het vermogensrecht uit het B.W. — en voordien uit het W.v.K. — worden afgeschaft en vervangen door bijzondere wetten is al oud (men denke aan de Hypotheekwet en het arbeidsrecht) waarbij soms een schijn van eenheid wordt opgehouden doordat de bijzondere wet (vaak met eigen nummering) in het wetboek wordt opgenomen. Nu gaat de verkokering echter dieper: naast en *onverminderd* de gemeenrechtelijke regeling komt een bijzondere regeling, waardoor het toepassingsgebied van het gemene recht drastisch wordt ingeperkt. Ook dit is niet volledig nieuw — het bijzonder huur- en pachtrecht bestaat sedert lang naast het gemene huurrecht — maar door de nieuwe wetten worden nu algemene en fundamentele, vaak ongeschreven (jurisprudentiële) regelen van verbintenissenrecht in hun toepassingsgebied en hun wezenskenmerken aangetast. Het Burgerlijk Wetboek wordt aldus leeggehaald en in zijn toepassingsgebied aanzienlijk beperkt. Daarnaast zijn er bijzondere wetten met een ruim toepassingsgebied en met voorrang op het gemene recht.

Onlangs wijdde BRUNNER in dit tijdschrift enkele indringende beschouwingen aan de invoering van het nieuwe Nederlandse B.W. Hij wees erop hoe het oude B.W., tot stand gekomen in de periode 1822-1830, in aanzienlijke mate beïnvloed werd door Belgische juristen, i.h.b. door P.F. NICOLAIJ, de voorzitter van de rechtbank te Luik. Ware er niet het aanmoedigende voorbeeld van het Gerechtelijk Wetboek, men zou denken dat de hedendaagse Belgische juristen niet meer bij machte zijn een nieuw wetboek samen te stellen. Nochtans werd „de behoefte aan herziening” van belangrijke stukken van het B.W. en meer in het bijzonder van het verbintenisrecht reeds in 1966 door de toenmalige redactie van dit tijdschrift op

(2) BOCKEN, H., „Wat wij zelf doen, doen wij beter?”, *T.P.R.*, 1991, blz. 277 e.v.

krachtige wijze verwoord en verantwoord⁽³⁾. Laten wij het (prachtige) huis volledig vervallen of hebben wij de moed niet meer dit immense project aan te pakken... wellicht afgeschrikt door wat het oude Nederlandse B.W. bij zijn totstandkoming overkwam, zo schrijft BRUNNER, „toen Nederland en België één natie vormden” werd het in Nederland ingevoerd toen België in 1830 net „afgeval-
len” was?

(3) „Herziening van het Belgisch Burgerlijk Wetboek?”, *T.P.R.*, 1966, blz. 517 e.v.